OUH-området står foran en markant transformation fra hospital til levende bykvarter. Sundhed, bevægelse og aktive fællesskaber er nogle af de emner, der har potentiale til at blive centrale elementer i udviklingen af den nye bydel, når regionen fraflytter området. FOTO: LUFTFOTO DANMARK

> Sundhed og trivsel skabes ikke ét sted i kommunen, men på tværs af vores kerneopgaver.

Sundhed i alt

Byplanlægning som forebyggelse

Hvordan kan fysisk planlægning bidrage til flere sunde leveår? I Odense Kommune kobles sundhed, byudvikling og forebyggelse gennem et tværgående chefforum og arbejdet med byudvikling.

Af **Pia Damkjær Pedersen,** funktionsleder, Odense Kommune,
på vegne af Chefforum for Sundhed og Forebyggelse

I 2025 vedtog Odense Kommune politikken Flere sunde leveår, som bygger på en bred forståelse af sundhed og forebyggelse. Sundhed handler her ikke kun om fravær af sygdom, men også om livskvalitet, trivsel og mulighederne for at leve et godt liv.

Med den kommende folkesundhedslov sættes der nationalt yderligere fokus på, hvordan sundhed og forebyggelse kan tænkes bredere ind i kommunernes opgaveløsning. Ambitionen er at skabe flere sunde leveår og reducere ulighed i sundhed.

I Odense ses den ambition blandt andet i byudviklingen. Byens udformning har betydning for, om mennesker bevæger sig, mødes med andre, oplever tryghed og har adgang til natur og fællesskaber. Derfor er fysisk planlægning også sundhedspolitik.

Byen som sundhedspolitisk redskab

I Odense Kommunes Bystrategi 2023 er ambitionen at skabe en klimaneutral, sund og levevenlig storby i 2035. Kommuneplan 2024-2036 omsætter retningen gennem blandt andet byfortætning, attraktive gang- og cykelforbindelser, nærhed til grønne områder og udvikling af lokale fællesskaber.

Når vi planlægger byen, planlægger vi ikke kun, hvor der kan bygges. Vi er også med til at skabe rammerne for borgernes hverdagsliv, sundhed, trivsel og fællesskaber. Byplanlægning er derfor også strukturel forebyggelse, fortæller Birgitte J.T.K. Nielsen, byudviklingschef, Odense Kommune.

Målet er med andre ord at understøtte fysisk aktivitet, trivsel, sociale relationer

FOTO: LUFTFOTO DANMARK

og livskvalitet. Når borgere kan gå eller cykle til daglige funktioner, og når grønne mødesteder indbyder til ophold og fællesskab, understøtter byudviklingen sundhed og trivsel.

Fra sektoransvar til fælles ansvar

Ambitionen om flere sunde leveår kan ikke realiseres af ét fagområde alene. Byudviklingen kan ikke på egen hånd skabe flere sunde leveår, ligesom sundhedsområdet ikke alene kan reducere ulighed i sundhed eller styrke trivsel og fællesskaber. Sundhed skabes gennem de samlede beslutninger, kommunen træffer på tværs af sine kerneopgaver.

Men sammenhængen går også den anden vej: Sundhed og trivsel er ikke kun et resultat af kommunens kerneopgaver, men også en vigtig forudsætning for at lykkes med dem. Børns sundhed og trivsel har betydning for deres muligheder for at lære og udvikle sig, ligesom sundhed har betydning for voksnes muligheder for at deltage i uddannelse, arbejdsliv og fællesskaber. Derfor er forbindelsen mellem sundhed og kommunens øvrige kerneopgaver gensidig.

Derfor er der i Odense Kommune nedsat et Chefforum for Sundhed og Forebyggelse, der skal styrke den strategiske koordinering på tværs af forvaltningerne. Målet er at flytte fokus fra enkelte indsatser til en fælles forståelse af, hvordan kommunen som helhed kan styrke borgernes sundhed, trivsel og livskvalitet.

Chefforum består af fem chefer på tværs af kommunens forvaltninger: én fra Børn- og Ungeforvaltningen, én fra Beskæftigelses- og Socialforvaltningen, én fra By- og Kulturforvaltningen og to fra Sundheds-, Omsorgs- og Forebyggelsesforvaltningen. Forummet mødes som udgangspunkt månedligt og understøttes af et tværgående konsulentnetværk, der bidrager til sammenhæng mellem det strategiske og faglige niveau. Sundheds-, Omsorgs- og Forebyggelsesforvaltningen varetager formandskab og sekretariatsbetjening.

I praksis betyder det, at perspektiver fra blandt andet sundhed, børn og unge, beskæftigelse, socialområdet, kultur- og fritidsområdet samt byudviklingen bringes sammen tidligere i processerne. Arbejdet stopper ikke ved mødebordet. Cheferne har ansvar for at forankre den fælles dagsorden i egne forvaltninger, mens konsulentnetværket kan understøtte det tværgående arbejde mellem møderne. Chefforum kan desuden etablere midlertidige arbejds- og følgegrupper omkring konkrete temaer.

Dermed bliver det lettere at tænke forebyggelse, sundhed og livskvalitet ind i de beslutninger, der former borgernes hverdagsliv og byens udvikling.

> Når vi planlægger byen, planlægger vi ikke kun, hvor der kan bygges. Vi er også med til at skabe rammerne for borgernes hverdagsliv, sundhed, trivsel og fælles-skaber. Byplanlægning er derfor også strukturel forebyggelse.

Som Stine Bonde, sundhedschef, Odense Kommune, formulerer det: Sundhed og trivsel skabes ikke ét sted i kommunen, men på tværs af vores kerneopgaver. Med Chefforum for Sundhed og Fore-byggelse samler vi derfor ledelseskræfter på tværs og skaber en fælles retning for, hvordan vi sammen styrker borgernes muligheder for et sundt og godt liv.

Kommuneplanen som konkret case
Et konkret eksempel er arbejdet med Kommuneplan 2028-2040. Traditionelt forbindes kommuneplanlægning med arealanvendelse, boligudbygning og byvækst. Men kommuneplanen handler også om livskvalitet, fællesskaber, mobilitet, adgang til natur, forebyggelse af geografisk ulighed og de rammer, der understøtter et godt hverdagsliv.

Derfor er Chefforum for Sundhed og Forebyggelse tænkt ind i processen. Et centralt spørgsmål er, hvordan sundheds-, social- og forebyggelses-perspektiver kan bringes tidligere ind i den fysiske planlægning. Det handler blandt andet om, hvordan den fysiske planlægning kan bidrage til at reducere geografisk ulighed i sundhed, understøtte hverdagsbevægelse og sikre adgang til grønne områder, fællesskaber og velfærdsfunktioner.

Kommuneplanen er derfor også en konkret prøve på den arbejdsform, som Chefforum skal understøtte. Forummet er koblet på kommuneplanprocessen tidligt, så sundheds-, social-, børne-, ældre- og forebyggelsesperspektiver kan kvalificere arbejdet, inden de centrale valg er truffet. Chefforums perspektiver kan dermed bringes videre ind i kommuneplanens politiske og administrative proces.

Pointen er ikke, at Chefforum skal over-tage planlægningen, men at de forskellige fagligheder kommer ind på et tidspunkt, hvor de faktisk kan påvirke retningen.

Sundhed i alt
Odense Kommunes politik Flere sunde leveår bygger på princippet om sundhed i alt.

Mulighederne for at leve et godt liv handler ikke kun om sundhedstilbud. De handler i høj grad om trivsel, fællesskaber, deltagelse og om at kunne udvikle sig og lære gennem barndommen, så man kan tage del i uddannelse, arbejde og hverdagsliv. Derfor er det vigtigt at se bredden i sundhed, siger Sonja Serup, familie- og forebyggelseschef, Børne- og Ungeforvaltningen, og Jakob Gudbrand, koncernchef, Beskæftigelses- og Social-forvaltningen.

Ambitionen med Chefforum for Sundhed og Forebyggelse er at skabe en fælles forståelse af, at sundhed ikke alene formes gennem sundhedsindsatser, men også af de steder, der udvikles, og de liv, der leves i dem.